

Javaslat a
„[Oszlai Tájház című érték]”
[települési/tájegységi/megyei/külhoni magyarság] értéktárba történő felvételéhez

Készítette:

Dósa Márta (név)

.....(aláírás)
Cserépfalu,2015 szept. ....(település,dátum)
(P.H.)

I.
A JAVASLATTEVŐ ADATAI

1. A javaslatot benyújtó (személy/intézmény/szervezet/vállalkozás) neve: Dósa Márta
2. A javaslatot benyújtó személy vagy a kapcsolattartó személy adatai:
Név: Dósa Márta
Levelezési cím: 3413 Cserépfalu, Kossuth út 67.
Telefonszám: 30/4195-085
E-mail cím: dosamarti@gmail.com

II.
A NEMZETI ÉRTÉK ADATAI

- 1.A nemzeti érték megnevezése: Oszlai Tájház
- 2.A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása:
 agrár- és élelmiszergazdaság   egészség és életmód   épített környezet
 ipari és műszaki megoldások   kulturális örökség   sport
 természeti környezet   turizmus
3. A nemzeti értéket tartalmazó értéktár megnevezése: Cserépfalui Települési Értéktár
4. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása:

A tájház a Hór-völgyében található, az Ódor –vár dél-keleti lábánál.

Ahhoz, hogy megértsük ennek a háznak a történetét, el kell távolodnunk egy kicsit térben és időben.

Cserépváralja, szomszéd települést meg kell említenünk az időutazásunk kezdetén.

Ugyanis a Cserépváraljához tartozó Várhegyen az avarok idejében 1 földvár állott, amelynek a helyén a 13. században kővárat építettek, ez volt a Cserépvár. Ez a vár az 1700-as évek közepéig állott. A vár köveiből a francia L' Hullier család 1780-ban kastélyt épített. Ennek a kastélynak, illetve a Cserépvári Uradalomnak a birtokosai, tulajdonosai gyakran változtak (Forgách, Dessewfy, Esterházy, Koháry), a Coburgok a Koháryaktól kapták meg 1827-ben, amikor Ferdinánd Coburg herceg Koháry lányt vett feleségül.

A teljes uradalomhoz 24 000 kh /kh=kateszteri hold, 1 kataszteri hold = 1600 négyszögöl = 5754,64 m² =0,575464 hektár (ha)/ föld tartozott, ebből 6700 kh erdő, a többi szántó, legelő. Az erdő 3 község területére esett:

- Cserépfalu: 5096 kh
- Cserépváralja: 1423 kh
- Tard 174 kh

Az uradalom legnagyobb összefüggő erdőtömbje Cserépfalu határában volt.

A Coburg család az erdőbe erdőőri lakásokat építtetett, hogy az ott lakó erdészek a falopásokat megakadályozzák, valamint felügyeljék és irányítsák a fakitermelést.

Így épült meg az Oszlára is az erdészház kb. az 1800-as évek közepén, végén, építésének pontos dátuma ismeretlen.

A Coburgok idején az uradalomságon belül az erdészek 10 évenként váltották egymást, ily módon próbálták elkerülni a korrupciót.

Az utolsó erdész, aki ebben a házban lakott Mogyorósi Illés volt. Ő 1932-ben kerül ide, értelemszerűen 1942-ben el kellett volna hagynia az Oszlát, de ő ebben az időben kint volt a fronton, mikor hazajött már nem volt, aki őt elküldje... Mert 1945-ben a Couburg erdők a cserépvári uradalmi központ épületeivel és az összes többi épülettel együtt az Egri Állami Erdőigazgatósághoz kerültek. Ez azonban csak papírforma, mert a gyakorlatban a teljes hercegi vagyon felett az ún. Szovjet Javakat Kezelő Szervezet rendelkezett. Az ideérkező szovjet csapatok a német állampolgárságú Coburg herceget legyőzött ellenségnek tekintették, összes vagyonát – természetesen az erdőket is – hadizsákmányként kezelték.

Mogyorósi Illés az időközben felépülő „fölső” házba költözött a családjával, s ebből a házból pedig munkás-szálló lett az erdőben dolgozó emberek számára, kb. a 60-as évek derekáig. Majd hosszú évekig gazdátlanul, lakatlanul állt az erdő közepén, mígnem 1980-1981-ben a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság felújította, azzal a céllal, hogy emléket állítsanak a bükki erdőőrök századfordulós életének, a Dél-Bükkben folyt erdőgazdálkodás múltjának.

A háznak az érdekessége, hogy a környékben ez az egyedüli vályogház. Erre a vidékre egyáltalán nem volt jellemző ez az építőanyag. Az ablak párkányáig kő, onnan fölfelé pedig vályog.

Az első helyiség ahova belépünk a pitvar, ahol szembeötlő az a tűzhely, ami az ajtóval szemben van. Ezt úgy nevezték, hogy: szabadkéményű rakott masina. A szabad kéménynek több funkciója is volt, egyrészt a füst-, és a pára elvezetés, másrészt pedig a füstölés. A húsokat régen ezzel az eljárással tartósították.

A pitvart tulajdonképpen nyáron használták, hogy a főzés során ne melegedjenek át a falak a szobában, mert a nyitott ajtó és a szabad kémény biztosított egy természetes cirkulációt, ami ezt megakadályozta.

Ha jobbra fordulunk, a „lakó-szobába” jutunk, ahol a többgenerációs család együtt lakott, mert a belső szobát, a tisztaszobát, csak megfelelő alkalmakkor használták.

Ez a helyiség „református” stílusban van berendezve, utalva arra, hogy a környékbeli települések egy része református. Miből derül ez ki? Ha körülnézünk, láthatjuk, hogy, vannak bibliai idézetek, családi fotók, történelmi eseményeket ábrázoló képek a falakon, de nincsenek szentképek. Viszont van a Nemzeti ima, illetve a Házi Áldás, ami elmaradhatatlan egy református házból.

A következő helyiség a tisztaszoba. Amit, akármekkora volt is a család nem használtak minden nap, sőt! Csak bizonyos alkalmakkor. Itt kezdődött az élet, és itt is ért véget.

A tisztaszobában zajlott a szülés, de ha valamelyik családtag elhunyt, amíg nem volt a településeken ravatalozó az elhunytat is itt ravatalozták fel. E két eseményen túl, ha kedves vendég érkezett a családhoz, akkor azt is itt fogadták, vagy itt szállásolták el. Feltűnő a sok ágynemű az ágyakon. Ez a gazdagság jele, minél magasabban volt vetve az ágy, annál gazdagabbak voltak a háziak. Amint látjuk, itt a falakon vannak szentképek, ennek a helyiségnek a „másodlagos funkciója”, hogy bemutassa a katolikus emberek házát, szobáját – utalván arra, hogy a környező települések másik része pedig katolikus.

Az utolsó helyiség a kamra. A kamrában olyan tárgyakat láthatunk, amelyeket a mindennapok során használhattak ősünk. Itt található például a liszteláda, amiben a lisztet tartották. Most elcsodálkozunk a méretén, hogy milyen nagy, de ha belegondolunk, hogy a „régember” magának sütötte a kenyeret, magának gyúrta, dagasztotta a tésztát s nem a boltban vásárolta, ráadásul többgenerációs családokról beszélünk, akkor talán így érthető a láda mérete... Itt látható a szózó-teknő is, amiben a húst lesózták, a füstölés mellett – hűtő hiányában – ez volt a másik tartósítási mód. De ilyen nagyteknőt használták a kenyér dagasztásához is. A teknő mellett a tiló, vagy tiloló van – amit a kender feldolgozása során, a kender megtöréséhez, puhításához alkalmaztak. Talán a tájházunk legérdekesebb darabja is ebben a helyiségben található, ez pedig nem más, mint a kefefűró. Elég sok ember megfordult már ebben a házban, de eddig még egy vendég találta ki, hogy mi lehet ez! Ebből is látszik, hogy nem egy közismert darab, talán ez adja az eszmei értékét!

Számtalan érdekes tárgy, történet van még, ami miatt érdemes ellátogatni ebbe a tájházba! A kedves látogató, ha tesz egy pár lépést a csodálatos Hór-völgyében, a látvány remélhetőleg magával ragadja, s észre sem fogja venni azt a 2,5 km-t, ami a tájházhoz vezet. Minden természet-, és múltat kedvelő vendéget szeretettel várunk!

Nyitva tartás:

- május 1-től szeptember 30-ig, minden szombaton 10-16 óráig

5. Indoklás a Települési Értéktárba történő felvétel mellett, kitérve a nemzeti érték jelentőségének bemutatására:

Az Oszlai Tájház az 1800-as évek közepén épült erdészháznak. Az e házban lakó erdész feladata volt, hogy megakadályozza a falopásokat, felügyelje és irányítsa a fakitermelést. Az erdész itt lakott családjával, itt nevelte gyermekeit. A ház felépítése, szerkezete nagyban hasonlít e kor gazdálkodó házához. A ház mégis egyedi, mert az erdő közepén áll és az erdészettel kapcsolatos életforma sajátosságait is bemutatja.

A fentiek alapján települési értéké nyilvánítása indokolt.

6. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források):

Erdészeti Lapok CXLV. évf. 11. szám (2010. november)

Cserépfalu: Látnivalók, természeti értékek /Tájak, korok, múzeumok kiskönyvtára 553 /

7. A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe: www.cserepfalu.hu/ertektar

III.

MELLÉKLETEK

1. Az értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképe vagy audiovizuális dokumentációja.
2 db fénykép
2. A Htv. 1. § (1) bekezdés j) pontjának való megfelelést valószínűsítő dokumentumok, támogató és ajánló levelek.
3. A javaslatához csatolt saját készítésű fényképek és filmek felhasználására vonatkozó hozzájáruló nyilatkozat.

Oszlai Tájház

1. A Tájház

2. Oszlai Tájház